

РЕЦЕНЗИЈА

**НА РАКОПИСОТ Е-УЧЕБНИК „ОСНОВИ НА МЕНАЏМЕНТ“ ОД ПРОФ. Д-Р
ЕЛИЗАБЕТА МИТРЕВА, ФАКУЛТЕТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНИС ЛОГИСТИКА,
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП**

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката бр. 2102-34/4 од 284. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за туризам и бизнис логистика, одржана на 25.1.2023 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- д-р Драшко Атанасоски, редовен професор, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип,
- д-р Оливер Филипоски, вонреден професор, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис за е-учебник „**Основи на менаџмент**“ од **проф. д-р Елизабета Митрева**, наменет за студентите на прв циклус студии на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за туризам и бизнис логистика го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Учебникот „ОСНОВИ НА МЕНАЏМЕНТ“ е наменет главно за студентите на прв циклус студии на студиската програма Бизнис логистика и Бизнис администрација на Факултетот за туризам и бизнис логистика. Предметот се изучува на прв циклус студии, во втор семестар во прва година и ја покрива наставната материја со оптовареност 2 (два) часа неделно т.е. 24 (дваесет и четири) часа по семестар.

Податоци за обемот на ракописот: Проблематиката што е предмет на обработка е претставена во текст од вкупно 325 страници, од кои на 321 страници е претставен основниот текст, на 4 страници се поместени 108 релевантни библиографски единици, од монографски единици, периодични списанија, статии, извештаи и интернет страници, во најголем дел странска литература што ги покрива подрачјата што се третирали во трудот. За полесно совладување на изнесената проблематика авторот дава голем број шеми (79), за сè што може на сликовит начин да се претстави, со цел истата полесно да се разбере и запамети од страна на читателот. Во ракописот има неколку табели за поголема прегледност на бројните податоци кои даваат јасна претстава за соодветната тематика.

Обемот на трудот и неговата содржина ги задоволуваат критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Учебникот е напишан на оригинален начин и во него е поместена теоријата на менаџментот и разни модели на управување со дадени системи. Авторката на учебникот прилично амбициозно нуди одговор на прашањата со кои се соочува современото деловно работење. Трудот ја разработува проблематиката на управување со системите и нуди решенија за ефикасно справување со тековните проблеми, како и разни модели и алатки кои ќе им помогнат на менаџерите во управувањето со деловните процеси. Во овој труд се дадени значењето и предноста од планирањето, организирањето, раководењето и контролата на деловните процеси и воспоставување систем како поле за развивање различни елементи кои овозможуваат стекнување конкурентска предност на пазарот.

Јазикот на кој е напишан учебникот е јасен и разбирлив, а дефинициите на поимите во него се технички прецизни.

Краток опис на содржината: Учебникот „Основи на менаџмент“ се состои од тринаесет тематски целини обединети во Теоретски и Практичен дел. Теоретскиот, научниот дел ги содржи следниве поглавја: 1. Системи и управување со системи; 2. Чекори во развој на претпријатијата; 3. Планирање на работењето во организациите; 4. Информации и информативни системи во организациите; 5. Важноста на донесување одлуки во бизнисот; 6. Поделба и групирање на работите во организациите; 7. Координација помеѓу деловните единици и служби, опфат на менаџментот и организациски дизајн во претпријатијата; 8. Решавање конфликти во бизнисот; 9. Проектирање систем на мотивација во организациите; 10. Потребата од екипирање во организацијата; 11. Раководење во организациите; 12. Неопходноста од контрола во бизнисот; 13. Креирање деловна култура во организациите. Учебникот содржи и Практичен дел каде се разработуваат 13 вежби поврзани со оваа проблематика.

Пред да ги истакнеме нашите оценки за трудот, како и предлогот, најнапред во скратена форма ќе ја презентираме неговата содржина.

Во првото поглавје од учебникот се опфатени значењето и улогата на менаџмент системите и управување со истите. Исто така, во поглавјето се опфатени и разработени карактеристиките и поврзаноста на менаџерските функции во организациите, поделбата на менаџерите и поставувањето на целите зависно од нивото во хиерархијата, како и неопходните вештини што треба да ги поседуваат менаџерите зависно од нивото во хиерархијата. Од правилното проектирање на организацијата ќе зависи нејзината ефикасност и ефективност.

Во второто поглавје од учебникот авторот се осврнува на етапите од развој на претприемничкиот бизнис минувајќи од стадиумот на развој, преку стадиумот на зреење до стадиумот на стареење на бизнисот. Во оваа поглавје се разработуваат моделите за одбегнување на препреките и замките во животниот циклус, како и претприемачките можности и закани.

Во третото поглавје авторката се осврнува на планирањето на организацијата на бизнисот, кое има за цел да ги проектира и континуирано да ги унапредува деловните процеси и системите. Главната поента во ова поглавје се провлекува низ фазите во планирањето на бизнисот, како и подготовката на ефективен бизнис план за развој. Тоа ѝ дава за право на авторката на овој труд да им сугерира и на студентите и на македонските компании да ги видат значењето и можностите што ги нуди бизнис планот и совладувањето на методологијата за негова подготовка. Овие сознанија ќе помогнат за остварување на што поголем успех, односно привлекување поголем број купувачи/ корисници, со цел да се оствари поголем профит.

На проблематиката поврзана со информациите и информативни системи во организациите, нивната примена, важноста за претпријатијата, како и проектирање и имплементирање на добар информациски систем авторот го посветил *четвртото поглавје* во учебникот.

Петтото поглавје од трудот авторката го посветила на комплетното проучување и презентирање на важноста на донесување одлуки во бизнисот. Во ракописот е даден процесот на донесување одлуки во организациите и различни механизми за донесување ефикасни одлуки.

Во шестото поглавје авторката го насочува фокусот на вниманието кон потребата од поделба и групирање на работите во организациите и кои модели на организирање на деловните процеси се користат во практиката.

Значајно внимание за координацијата помеѓу деловните единици и служби, опфат на менаџментот и организацискиот дизајн во организациите авторката посветила *во седмото поглавје*.

Теоријата на управување со конфликтите во организациите, авторката ја разработила *во осмото поглавје* каде што се осврнува на основните начела на стекнување знаење и способност за справување со конфликти. Авторката укажува на фактот дека решавањето конфликти во бизнисот нема траен и непроменлив карактер и природа, како варијабла, туку се менува согласно со условите, пригодите и барањата на опкружувањето.

Проектирањето систем на мотивација во организациите е содржано во *деветтото поглавје* од учебникот. Покрај образованието, мотивацијата и проектирањето систем на мотивација е исто така значајна моторна сила за остварување на добар бизнис.

Во *десеттото поглавје* авторката ја разработува проблематиката на менаџментот со човечки ресурси. Понатаму во поглавјето се опфатени методологии за екипирање во управувањето со бизнисот и важноста на управувањето со човечки ресурси во организацијата.

Прашањето на раководење на организациите е содржано во *единаесеттото поглавје* од учебникот. Во него се разработени раководните модели на менаџментот со вработените зависно од животниот век на претпријатието.

Неопходноста од контролата во организацијата е обработена во *дванаесеттото поглавје*. И во оваа поглавје се разработува нераскинливата врска помеѓу планирањето, организацијата и контролата на деловните процеси како и поставување стандарди. Значајно место е посветено на контролата како систем со повратна врска и примената на методите и техниките за бездефектно производство. Управувањето со процесите како клучен фактор за освојување на купувачите, значи континуирана потрага по најдобри технички, технолошки, маркетиншки и други унапредувања и подобрувања кои ќе ги произведат саканите резултати, а тоа е задоволството на потрошувачите и профитот.

Културните норми и вредности во бизнисот се опфатени во *тринаесеттото поглавје*, каде што се разработуваат најважните прашања за системите на вредности, етиката и општествена одговорност на еден бизнис. Во ракописот е дадена методологијата за развој на програмата за корпоративна етика која ќе им помогне на менаџерите во градење етички норми и вредности спрема вработените, деловните партнери, купувачите, комитентите и заедницата.

Практичниот дел од учебникот овозможува непосредна практична активност на студентите преку решавање вежби кои претставуваат прв чекор во процесот на трансфер на сознанијата добиени од теоретскиот дел. Трудот истовремено креира основа за понатамошно унапредување на знаењата на студентите како идни менаџери. Имплементацијата на овие вежби како менаџмент алатки и инструменти треба да им помогне на студентите во определени ситуации при креирање на нивните идни бизниси.

ЗАКЛУЧОК

Овој учебник претставува уште еден обид на авторката да претстави научен материјал со висок квалитет во кој се даваат можности за стекнување пошироки знаења од областа на управување со организациите.

Врз основа на изложеното, може да се заклучи дека предложениот ракопис за учебник по предметот Основи на менаџмент е сосема во согласност со студиската програма и наставниот план на Факултетот за туризам и бизнис логистика. Учебникот од педагошки и научен аспект го поседува потребното ниво соодветно за студентите на прв циклус студии. Според наши сознанија, ваков учебник, која по обемот и содржината, на оригинален начин, разработува примери, прашања и нуди решенија, а кој одговара на предвидената наставна програма по предметот Основи на менаџмент на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип не е објавен.

Согласно со ова, на Наставно-научниот совет на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип со задоволство му го препорачуваме учебникот „Основи на менаџмент“ од авторката проф. д-р Елизабета Митрева да го прифати како рецензиран учебник.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Д-р Драшко Атанасоски, редовен професор,
Факултет за туризам и бизнис логистика, Гевгелија,
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, с.р.
Д-р Оливер Филиповски, вон. професор,
Факултет за туризам и бизнис логистика, Гевгелија,
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, с.р.